

A Kúria mint felülvizsgálati bíróság a dr. Szűcs Mária ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Sas Krisztina ügyvéd által képviselt I. rendű, II. rendű, III. rendű alperesek ellen öröklési szerződés érvénytelenségének megállapítása iránt a Győri Városi Bíróságon P.22.723/2010. számon folyamatba tett, majd a Győri Törvényszék 2.Pf.20.522/2012/3. számú jogerős ítéletével befejezett perében, az említett számú másodfokú határozat ellen a felperes által 36. sorszám alatt benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán tárgyaláson meghozta az alábbi

i t é l e t e t:

A Kúria a Győri Törvényszék 2.Pf.20.522/2012/3. számú jogerős ítéletét hatályában fenntartja.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes módosított keresetében kérte, hogy a bíróság kötelezze az I. és II. rendű alpereseket a Ptk. 661.§-a alapján kötelesrész címén egyetemlegesen 1.201.000 forint és ennek 2010. március 1. napjától a kifizetés napjáig esedékes késedelmi kamata megfizetésére.

Az alperesek ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Védekezésük szerint az örökhagyóval kötött öröklési szerződéssel az örökhagyó vagyona mint élők közötti ügylettel átruházásra került, ezért nincs olyan hagyaték, amely a kötelesrész alapjául szolgálhat.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállás szerint az örökhagyó a felperes édesapja, akinek a III. rendű alperes a házastársa volt. Az örökhagyó, valamint a III. rendű alperes 2009. szeptember 29-én közjegyzői okiratba foglalt öröklési szerződést kötöttek az I-II. rendű alperesekkel, amellyel tartás fejében minden ingó- és ingatlanvagyonuk - különösen a lakóház, udvar, gazdasági épület megnevezésű, egymás közt egyenlő arányú közös tulajdonukban álló ingatlan - örökösül az I-II. rendű alpereseket nevezték meg.

Az örökhagyó 2010. február 28-án elhunyt. A közjegyző ideiglenes hatállyal az örökhagyó hagyatékát a szerződéses örökösöknek - jelen per alpereseinek - adta át.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetnek helyt adva kötelezte az

I-II. rendű alpereseket, hogy egyetemlegesen, 15 napon belül fizessenek meg a felperesnek 1.201.000 forintot, valamint ezen összeg 2010. március 1. napjától a kifizetés napjáig esedékes törvényes mértékű késedelmi kamatát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Indokolása szerint a felperest a Ptk. 661.§-a alapján kötelesrész illeti meg, mivel az öröklés megnyíltakor végintézkedés hiányában az örökhagyó törvényes örököse lenne. Rámutatott, hogy végintézkedésnek minősül minden halál esetére szóló rendelkezés, így az öröklési szerződés is. Ebből következően úgy ítélte meg, hogy az öröklési szerződéssel lekötött hagyatékot a kötelesrész alapjánál figyelembe kell venni. A hagyaték tiszta értékét 4.804.010 forintban állapította meg, amelyből kötelesrész címén a felperesnek - a két törvényes örökösre tekintettel - 1.201.000 forint jár. A hagyaték megnyílásától kezdődően állapított meg késedelmi kamatot a Ptk. 301.§ (1) bekezdése szerint. Megjegyezte, hogy az öröklési szerződés 9. pontja minden különösebb vizsgálat nélkül érvénytelen a Ptk. 644.§-a értelmében.

Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság által megállapított tényállást ítélezése alapjául elfogadta, azonban az arra alapított jogi következtetéseivel nem értett egyet. Álláspontja szerint téves jogi álláspontot foglalt el az elsőfokú bíróság, amikor a felperes kötelesrész iránti igényét megalapozottnak ítélte.

A jogerős ítéletben kifejtettek szerint attól függ, hogy valamely jogügylet sérti-e a kötelesrészre jogosult igényét, hogy a jogügylet ingyenes vagy visszterhes-e. Az adott esetben az öröklési szerződés visszterhes jellegű, mert a szolgáltatással ellenszolgáltatás áll szemben, ezért az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgy a kötelesrész alapja kiszámításánál nem vehető figyelembe a PK 89. számú állásfoglalás c) pontjában foglaltakra is tekintettel.

Utalt a másodfokú bíróság arra, hogy a szerződés érvényességét hivatalból a bíróság nem vizsgálhatja, a felperes az öröklési szerződés semmisségének megállapítására irányuló kereseti kérelmétől elállt, ezért az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának 4. oldala utolsó bekezdésében foglalt szükségtelen megállapításokat mellőzte.

A jogerős ítélet ellen a felperes élt felülvizsgálati kérelemmel, amelyben elsődlegesen annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását, másodlagosan a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte.

Felülvizsgálati kérelmének részletesen kifejtett indokai szerint a másodfokú bíróság az irányadó jogszabályokból téves jogi következtetést vont le annak kimondásakor, hogy nem tartozik a kötelesrész alapjához az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgy. Sérelmezte, hogy figyelmen kívül hagyta azt a tényt, hogy az öröklési szerződés végintézkedés, következésképpen a Ptk. 667.§-a alapján az öröklési szerződéssel lekötött vagyon a kötelesrész alapját képezi, mivel e jogszabályhely tételesen felsorolja, hogy mi az ami nem tartozik a kötelesrész alapjához, e felsorolás azonban nem tartalmazza azonban az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgyat. Álláspontja szerint amennyiben a másodfokú bíróság értelmezését fogadnánk el, az azt is jelentené, hogy az öröklési szerződéssel gyakorlatilag helyettesíteni lehetne a kitagadás jogintézményét a kitagadás feltételei fennállásának hiányában.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A Pp. 270.§ (2) bekezdésének és a Pp. 275.§ (3) bekezdésének együttes értelmezéséből következően az eredményes felülvizsgálat alapja az anyagi jogi jogszabálysértés vagy az ügy érdemi elbírálására lényeges kihatással bíró eljárási jogszabálysértés megvalósulása.

A Kúriának abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a másodfokú bíróság a jogszabályok értelmezésével helyesen jutott-e arra a következtetésre, hogy az öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgy nem tartozik a kötelesrész alapjába.

Abból kellett kiindulni, hogy az örökléssel a hagyaték mint egész száll át az örökösre a Ptk. 598.§-a szerint, tehát a hagyaték mint eszmei egész magában foglalja a jogok és kötelezettségek egységét. Átszállnak az örökösre az örökhagyó tartozásai is, és azokért az örökös mint az örökhagyó jogutódja anyagilag helytállni tartozik. Mind a törvényes, mind a végrendeleti örökös felel a hagyatéki tartozásokért. A Ptk. 677.§ (1) bekezdése szerint hagyatéki tartozás a kötelesrészen alapuló kötelezettség.

Az örökös felelőssége azonban csak akkor áll fenn, ha a hagyatékot ingyenesen szerezte. Az öröklési szerződés alapján a hagyatéki vagyontárgyat megöröklő személy, azaz a szerződéses örökös azonban a hagyatéki tartozásokért nem felel. Az öröklési szerződés ugyanis tartalmát tekintve tartási, vagy életjáradéki jellegű szerződés, és a lekötött vagyontárgyat az örökös ellenszolgáltatásért - tartás vagy életjáradék ellenében - kapja meg. Ebből a szempontból nincs jelentősége annak, hogy a nyújtott szolgáltatások értéke a megörökölt vagyontárgyak értékét eléri-e vagy sem. Ez következik az öröklési szerződés szerencse jellegéből, ugyanis a ténylegesen nyújtott tartási jellegű szolgáltatások értéke a megszerzett ellenértéknél kevesebb és több is lehet. Ez azonban a szerződés

visszterhességen nem változtat, a jelenleg hatályos jogi szabályozás szerint a szerződés a megszerzett, de tartással nem fedezett ellenérték vonatkozásában sem ingyenes.

Az ítélkezési gyakorlat korábban az eltartó által nyújtott szolgáltatásokat meghaladó értéket ingyenes juttatásnak tekintette és ezt a kötelesrész alapjának, valamint a kötelesrésztől való felelősségnek a megállapításánál figyelembe vette. Ezen a gyakorlaton változtatott azonban a Legfelsőbb Bíróság Polgári Kollégiumának a PK 89. számú állásfoglalása.

A Kúria a még hatályban lévő Ptk. alkalmazásában továbbra is irányadónak tekinti a PK 89. számú állásfoglalás c) pontjában foglaltakat. Eszerint érvényes tartási (életjáradéki) szerződéssel átruházott, vagy öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgy a kötelesrész alapjának kiszámításánál nem vehető figyelembe.

A tartási, életjáradéki és az öröklési szerződés az eltartott halálával szűnik meg [Ptk. 658.§ (1) bekezdés, 586.§ (4) bekezdés]. Természetesen ezek a szerződések is - a törvényes feltételek fennállása esetén - megtámadhatók és érvényesíthetők a szerződés semmisségén alapuló igények is.

Az adott esetben a felperes a szerződés érvénytelenségének megállapítása iránti kereseti kérelmétől elállt, erre figyelemmel az öröklési szerződést mindaddig érvényesnek kell tekinteni, amíg bíróság jogerős ítéletével meg nem állapítja annak érvénytelenségét.

Minden alapot nélkülöz a felperesnek a Ptk. 667.§ (1) bekezdésében foglalt felsorolás kapcsán tett érvelése. Ez a szakasz azokat az adományokat sorolja fel, amelyeket a kötelesrész alapjául nem lehet figyelembe venni. A kötelesrész alapjából kivett adományok köre zárt, minden egyéb ingyenes juttatást számba kell venni. Az adomány bárki részére, élők között vagy halál esetére szóló ingyenes juttatást jelent. A Ptk. 666.§ (1) bekezdése szerint a kötelesrész alapja a hagyaték tiszta értéke, valamint az örökhagyó által élők között bárkinek juttatott adományok, juttatáskori tiszta értéke, amennyiben azok nem tartoznak a Ptk. 667.§-ában meghatározott kivételek közé.

A fentebb részletesen kifejtettek értelmében azonban az öröklési szerződés visszterhes jogügylet.

Nem tévedett tehát a másodfokú bíróság, amikor a jogerős ítéletével megállapította, hogy az érvényes öröklési szerződéssel lekötött vagyontárgy a kötelesrész alapjának kiszámításánál nem vehető figyelembe.

A Kúria a kifejtettek alapján a másodfokú bíróság jogerős ítéletét

- a felülvizsgálati kérelemben hivatkozott jogszabálysértés hiányában - a Pp. 275.§ (3) bekezdésében foglaltak alkalmazásával hatályában fenntartotta.

Az alperes részéről felülvizsgálati eljárási költség nem merült fel, ezért e tárgyban a Kúriának nem kellett határoznia.

A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a Pp. 274.§ (2) bekezdése alapján tárgyaláson bírálta el.

Budapest, 2014. január 8.

Dr. Orosz Árpád a tanács elnöke s.k., Dr. Csentericsné dr. Ágh
Bíró Ágnes előadó bíró s.k., Dr. Kiss Gábor bíró s.k.

Sipos

a kiadmány hiteléül:

bírósági ügyintéző